

MAGYAR KÉMIKUSOK LAPJA

HUNGARIAN CHEMICAL JOURNAL

LXXX. évf., 9. szám, 2025. szeptember

A Magyar Kémikusok Egyesületének tudományos ismeretterjesztő folyóirata és hivatalos lapja

SZERKESZTŐSÉG:

Felölös szerkesztő: LENTE GÁBOR
KISS TAMÁS örökös tb. főszerkesztő
Olvasószerkesztő: SILBERER VERA
Tervezőszerkesztő: HORVÁTH IMRE

Szerkesztőbizottság:

KEGLEVICH GYÖRGY,
a szerkesztőbizottság elnöke,
BÁLINT MÁRIA, BUZÁS ILONA,
DOMBRÁDY ZSOLT, FÁBIÁN ISTVÁN,
GREINER ISTVÁN, HANCSÓK JENŐ,
KALÁSZ HUBA, KISS TAMÁS,
MERNYÁK ERZSÉBET, SKODÁNÉ
FÖLDES RITA, ifj. SZÁNTAY CSABA,
SZÉPVÖLGYI JÁNOS, TÖMPE PÉTER,
ZÉKÁNY ANDRÁS

Szerkesztők:

DOBÓ DORINA, KEGLEVICH KRISTÓF,
KERTI GÁBOR, KOVÁCS LAJOS,
NAGY GÁBOR, PAP JÓZSEF SÁNDOR

Szerkesztőségi titkár: KOCOR ERIKA

Kapják az Egyesület tagjai és a megrendelők
A szerkesztésért felel: LENTE GÁBOR

Szerkesztőség: 1106 Budapest,
Fehér út 10. (White Office)
Tel.: 36-20-214-0808
E-mail: mkl@mke.org.hu

Kiadja a Magyar Kémikusok Egyesülete
Felelős kiadó: SZABÓ JÁNOS ZOLTÁN
Nyomdai előkészítés: HORVÁTH IMRE
Nyomás: Europrinting Kft.
Felelős vezető: ENDZSEL ERNŐ
ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Kémikusok Egyesülete
Az előfizetési díjak befizethetők a CIB Bank
10700024-24764207-51100005 sz.
számlájára „MKL” megjelöléssel
Előfizetési díj egy évre 15 950 Ft
(MKE-tagoknak: 9000 Ft)
Egy lapszám ára: 1450 Ft. Külföldön terjeszti
a Batthyany Kultur-Press Kft.,
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
1251 Budapest, Postafiók 30.
Tel./fax: 36-1-201-8891, tel.: 36-1-212-5303

Hirdetések-Anzeigen-Advertisements:
KOCOR ERIKA

Magyar Kémikusok Egyesülete,
1106 Budapest, Fehér út 10. (White Office)
Tel.: 36-20-214-0808,
e-mail: mkl@mke.org.hu

Aktuális és archivált számaink honlapunkon
(<https://mkl.mke.org.hu/>) olvashatók

Index: 25 541
HU ISSN 0025-0163 (nyomtatott)
HU ISSN 1588-1199 (online)
<https://doi.org/10.24364/MKL.2025.09>

A lapot az MTA MTMT indexeli, és a REAL,
továbbá az Országos Széchényi Könyvtár
(OSZK) Elektronikus Periodika Adatbázisa
és Archivuma (EPA) archiválja

„Ha az alapok is elrontatnak, mit cselekedhet az igaz?” – teszi fel a kérdést a (hagyományos számozás szerint) 10. zsolttár szerzője. Ez az idézet a Magyar Kémikusok Lapja szeptemberi számának előzetes átolvasása során két cikk kapcsán is eszembe jutott. Az első: nyáron a hazai média egy része ismét hadjáratot indított az utolsó érintetlenül maradt magyarországi sztálinista intézménynek minősített Magyar Tudományos Akadémia ellen. Jelen lapszám a nemrég megválasztott kémikus akadémikusokkal készített hosszú interjú második részének közlésével elegánsan veszi föl a kesztyűt a sajtópolémiaiban, bár olvasóinknak aligha kell bizonygatni az Akadémia ethoszát és azt, hogy érdemes megfontolni az akadémikusok véleményét. Kiváltképp, hogy az interjúban éppen a tágabb közönséget is érdeklő témákról van szó: például hogy ugyanúgy működik-e az egyetemi ranglétra minden magyar egyetemen; miként mérhető a tudományos teljesítmény a modern világban; mire jók a tudományometriai mutatók?

Második, szintén belsőt megmozgató élményemet a tanulók érvelési képességeit vizsgáló szakmódszertani cikk olvasása jelentette. Már boldogult egyetemista koromban, mintegy 20–25 éve is divatos volt a tanárképzésben az a szemlélet, mely szerint a pedagógus dolga a képességfejlesztés, a lexikális tudás átadása csupán másodlagos (vagy egyenesen kontraproduktív és kártékony, hiszen porosz és ódivatú). 2025-ben oda jutottunk, hogy örülnünk kell annak, ha egy kutatás bizonyítja: a diák háttértudása még olyan problémák megoldásában is segíti őt, amelyekben a kérdésfeltevés módjával kimondottan az előzetes tudás szerepének kiiktatása volt a cél. Az értekezés természetesen ezen túlmenően sok más megalapítást is tesz.

Ezeket kívül olvashatunk igazi Nobel-díjjal készült riportot és a 2024. évi IgNobel-díjakról szóló beszámolót egyaránt. A valószínűségszámítási – ezt a kifejezést a fentebb említett Akadémia legújabb, 2015-ös szabályzata alapján egybe kell írni – IgNobel-díjnak magyar vonatkozása is van. Nyomába eredhetünk a geológiai hidrogén – természetes – keletkezésének. A Lap profiljának már-már elmaradhatatlan része a kémia történet. Ezúttal betekintést nyerhetünk a buckminsterfullerén név mögé, egyszersmind a fullerén előállításáról is tájékozódhatunk annak apropóján, hogy 40 éve, 1985-ben publikáltak először a C₆₀-molekuláról. Szomorú apropóból állít emléket méltó frás a Lengyel kémikuscsaládnak, a „Lengyel Béláknak”.

Mindezek az írások a Magyar Kémikusok Lapjától megszokott igényességgel, gondosan szerkesztett formában kerülnek az olvasó elé. Ez egy tudományos magazin esetén külön érték: nemcsak tartalmában kiváló, hanem arculatában is ízléses. A rengeteg fényképpel vizuális történetmesélő szerepet is betölt. Értékeljük ezt, és reméljük, ez a lapszám is hozzájárul a magyar vegyészek tájékoztatásához, a kémikus szakma népszerűsítéséhez, a kémia iránti érdeklődés felkeltéséhez.

Jó olvasást, zökkenőmentes szeptembert, erős tanévkezdést kívánok!

2025. szeptember

Keglevich Kristóf

Keglevich Kristóf
az MKL szerkesztőségének tagja

TARTALOM

VEGYIPAR ÉS KÉMIATUDOMÁNY

Metatéziskatalizátorokkal a Nobel-díjtól az ipari felhasználásig.

Beszélgetés **Richard Schrockkal**

254

Lente Gábor: A XiMo katalizátorüzemének alapkötetele Gödöllőn

256

Akadémia, tudomány és tudományértékelés a modern világban.

Beszélgetés az MTA Kémiai Osztályának újonnan megválasztott tagjaival.

Második rész

257

HONNAN LESZ ENERGIÁNK?

Lente Gábor: A geológiai hidrogén keletkezésének nyomában

262

IPARI BEMUTAKOZÁS

Ósapy György: A Pharmaforte Kft. Természetes eredetű készítmények

– különös tekintettel a babákra

264

KÖZOKTATÁS – TANÁRI FÓRUM

Borbás Réka, Szalay Luca: De miért? A tanulók érvelési képességének vizsgálata

egy kísérlettervezést tanító longitudinális projekt keretében

265

VEGYIPAR ÉS KÉMIATÖRTÉNET

Hargittai István: Buckminsterfullerén – mi van a név mögött?

269

Hargittai Balázs, Hargittai István: A C₆₀ előállítása – képes megemlékezés

273

KITEKINTÉS

Lente Gábor: Fékezett hatású IgNobel-díj-ünnepség 2024-ben

276

MEGEMLEKEZÉS

Sápi András: Emlékezés Somorjai Gáborra

277

Mészáros Gábor: Lengyel Béla (1940–2025)

278

Inzelt György: Egy kémikuscsaládra emlékezve. A három Lengyel Béla

278

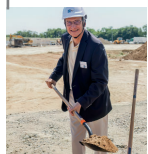
VEGYÉSZLELETEK

Lente Gábor rovata

282

A HÓNAP HÍREI

284

Címlapunkon:
A Nobel-díjas
Richard Schrock
a XiMo gödöllői
katalizátorüzemének
alapkötetételen
(fotó: Lorkó Dávid)